

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wstęp	XXIII

Część I. Wprowadzenie do prawa podatkowego

Rozdział I. Pojęcie podatku	3
§ 1. Zagadnienia ekonomiczne opodatkowania	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Polityczne i gospodarcze aspekty opodatkowania	4
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	4
2. Zasada zdolności świadczenia	7
3. Skutki ekonomiczne opodatkowania	9
§ 2. Cechy prawne podatku	13
I. Uwagi ogólne	13
II. Władztwo podatkowe państwa	14
III. Cechy determinujące miejsce prawa podatkowego w systemie prawa	16
Rozdział II. Prawo podatkowe w systemie prawa	17
§ 1. Przedmiot i metoda regulacji w prawie podatkowym	17
I. Uwagi ogólne	17
II. Przedmiot regulacji prawnej w prawie podatkowym	19
III. Administracyjnoprawna metoda regulacji w prawie podatkowym	21
§ 2. Prawo podatkowe a prawo finansowe	22
I. Historyczne związki prawa podatkowego z prawem finansowym	22
II. Współczesne powiązanie prawa podatkowego z prawem finansowym	24
§ 3. Prawo podatkowe a prawo administracyjne	26
I. Związki prawa podatkowego z administracyjnym prawem ustrojowym	26
II. Związki prawa podatkowego z formalnym i materialnym prawem administracyjnym	27
§ 4. Prawo podatkowe a prawo cywilne	28

Rozdział III. System prawa podatkowego i jego struktura	31
§ 1. System podatkowy i zasady jego tworzenia	31
I. Uwagi ogólne	31
II. Czynniki kształtujące system podatkowy	32
III. Fiskalne cele opodatkowania	35
IV. Gospodarcze cele opodatkowania	36
V. Społeczne cele opodatkowania	36
VI. Technicznoprawne oraz proceduralne uwarunkowania tworzenia prawa podatkowego	41
§ 2. Ogólne prawo podatkowe	44
I. Uwagi ogólne	44
II. Zakres regulacji ogólnego prawa podatkowego	44
III. Sposoby uregulowania ogólnego prawa podatkowego	45
§ 3. Szczegółowe prawo podatkowe	47
I. Uwagi ogólne	47
II. Cele oraz podstawowe elementy techniki podatkowej	48
1. Podmiot podatku	50
2. Przedmiot opodatkowania	52
3. Podstawa opodatkowania	52
4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	53
5. Stawka podatkowa	54
III. Problematyka podatkowoprawnego stanu faktycznego	54
Rozdział IV. Konstytucyjne podstawy opodatkowania	57
§ 1. Prawne granice opodatkowania	57
§ 2. Konstytucyjne podstawy tworzenia prawa podatkowego	61
I. Uwagi ogólne	61
II. Idea państwa prawnego	64
§ 3. Konstytucyjne podstawy stosowania prawa podatkowego	70
I. Uwagi ogólne	70
II. Podstawowe założenia stosowania prawa podatkowego	71
Rozdział V. Źródła prawa podatkowego	77
§ 1. Pojęcie źródeł prawa	78
I. Uwagi ogólne	78
II. Szeroka i wąska koncepcja systemu źródeł prawa	83
§ 2. Konstytucja i ustawy zwykłe jako źródła prawa podatkowego	84
I. Konstytucja – źródło prawa najwyższej rangi	84
II. Ustawa jako źródło prawa podatkowego	85
§ 3. Podstawowe akty prawne jako źródła prawa podatkowego	90
I. Istota i zakres regulacji	90
II. Rozporządzenia	92
III. Uchwały jednostek samorządu terytorialnego	93
§ 4. Prawo międzynarodowe i prawo unijne jako źródła prawa podatkowego	95

I. Uwagi ogólne	95
II. Problematyka podwójnego opodatkowania – uwagi ogólne	98
III. Umowy o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	99
IV. Podwójny charakter umów o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	101
V. Prawo unijne jako źródło prawa podatkowego	102
§ 5. Wpływ orzecznictwa na źródła prawa podatkowego	107
I. Uwagi ogólne	107
II. Rola orzecznictwa podatkowego sądów krajowych dla praktyki stosowania prawa	111
III. Związki między tworzeniem a stosowaniem krajowego prawa podatkowego	116
IV. Orzecznictwo podatkowe Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie TSUE)	118
§ 6. Wpływ zwyczaju i nauki na źródła prawa podatkowego	121
I. Zwyczaj w prawie podatkowym	121
II. Znaczenie nauki dla źródeł prawa podatkowego	122
Rozdział VI. Wykładnia prawa podatkowego	123
§ 1. Pojęcie wykładni prawa	124
I. Uwagi ogólne	124
II. Teorie statyczne i dynamiczne wykładni prawa	127
III. Cel wykładni prawa	127
§ 2. Założenia wykładni prawa podatkowego	128
I. Rola elementów statycznych i dynamicznych w wykładni prawa podatkowego	128
II. Zasada pewności i sprawiedliwości	131
III. Dyrektywy interpretacyjne	133
§ 3. Wykładnia językowa prawa podatkowego	134
I. Tekst ustawy jako punkt wyjścia wykładni językowej	134
II. Stosowanie wykładni językowej	139
§ 4. Wykładnia systemowa prawa podatkowego	145
I. Pojęcie wykładni systemowej	145
II. Zewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	151
III. Wewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	151
IV. Zakres wykładni systemowej	152
V. Wsteczne działanie prawa podatkowego	155
§ 5. Wykładnia celowościowa prawa podatkowego	156
I. Pojęcie wykładni celowościowej	156
II. Gospodarczy sposób rozpatrywania prawa podatkowego	162
III. Powiązanie różnych rodzajów wykładni	164
§ 6. Wnioskowania prawnicze w procesie wykładni prawa podatkowego	165
I. Analogia w prawie podatkowym	166
II. Wnioskowania <i>a fortiori</i> w wykładni prawa podatkowego	172
III. Reguły kolizyjne w wykładni prawa podatkowego	174

Część II. Ogólne prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu ogólnego prawa podatkowego	185
§ 1. Pojęcie ogólnego prawa podatkowego	185
I. Istota i zakres ogólnego prawa podatkowego	185
II. Kodyfikacja ogólnego prawa podatkowego	191
§ 2. Główne kierunki rozwoju ogólnego prawa podatkowego w Polsce ...	195
I. Okres międzywojenny	195
1. Postępowanie podatkowe i zobowiązania podatkowe w latach 1918–1934	195
2. Ogólne prawo podatkowe w Ordynacji podatkowej z 15.3.1934 r.	198
II. Okres powojenny	202
Rozdział II. Zobowiązania podatkowe	206
§ 1. Charakterystyka ogólna	207
I. Problem rozgraniczenia materialnego prawa podatkowego i procedury podatkowej w ogólnym prawie podatkowym	207
II. Regulacja prawa zobowiązań podatkowych w ustawie z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa	209
§ 2. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	214
I. Uwagi ogólne	214
II. Stosunek zobowiązaniowy w prawie podatkowym	215
III. Rola obowiązku podatkowego w kształtowaniu stosunku prawnego zobowiązania podatkowego	218
IV. Regulacja prawna obowiązku i zobowiązania podatkowego w Ordynacji podatkowej	221
§ 3. Podmioty stosunków zobowiązaniowych w prawie podatkowym	222
I. Uwagi ogólne	222
II. Organ podatkowy jako podmiot zobowiązań podatkowych	224
III. Podatnik jako podmiot zobowiązań podatkowych	226
IV. Inne podmioty zobowiązań podatkowych	228
§ 4. Powstawanie zobowiązań podatkowych	232
I. Metody przekształcania obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe	232
II. Przedawnienie prawa do wymiaru podatkowego	233
III. Zaniechanie realizacji zobowiązań podatkowych	235
§ 5. Wygasanie zobowiązań podatkowych	238
I. Uwagi ogólne	238
II. Wykonywanie zobowiązań podatkowych poprzez zapłatę	240
1. Formy i terminy zapłaty podatku	240
2. Skutki nieterminowej zapłaty podatku	245
3. Potrącenie jako szczególny sposób zapłaty podatku	248
4. Nadpłata podatku	251
III. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	257

IV. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przedawnienie	259
V. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez umorzenie	261
§ 6. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	267
§ 7. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	285
I. Uwagi ogólne	285
II. Założenia odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe	287
III. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta za zobowiązania podatkowe	290
1. Odpowiedzialność podatnika	290
2. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	291
IV. Odpowiedzialność następcy prawnego za zobowiązania podatkowe	294
V. Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe	298
1. Ogólne zasady odpowiedzialności osób trzecich	298
2. Odpowiedzialność poszczególnych kategorii osób trzecich	304
Rozdział III. Postępowanie podatkowe	310
§ 1. Charakterystyka ogólna	311
I. Podstawowe cele postępowania podatkowego	311
II. Technika postępowania podatkowego	313
III. Postępowanie podatkowe jako szczególne postępowanie administracyjne	319
IV. Regulacja prawna postępowania podatkowego	323
§ 2. Ewidencja podatników oraz gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	327
I. Uwagi ogólne	327
II. Ewidencja podatników	329
III. Gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	331
IV. Tajemnica skarbowa	336
§ 3. Kontrola podatkowa	340
I. Uwagi ogólne	340
II. Przebieg kontroli podatkowej	342
1. Uwagi ogólne	342
2. Gromadzenie i wykorzystywanie materiałów faktycznych przez organy podatkowe	343
3. Zeznania i deklaracje podatkowe	346
4. Księgi jako dowód w postępowaniu podatkowym	351
III. Kontrola podatkowa jako element konstrukcyjny postępowania podatkowego	359
1. Uwagi ogólne	359
2. Kontrola prawidłowości ustalania i realizacji zobowiązań podatkowych przez podatników i płatników	359
3. Kontrola skarbowa	366

Część III. Szczegółowe prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu szczegółowego prawa podatkowego	371
§ 1. Pojęcie szczegółowego prawa podatkowego	372
I. Racjonalny a historyczny system podatkowy	372
II. Struktura systemu podatkowego	376
III. Systematyka podatków	377
1. Uwagi ogólne	377
2. Podatki pośrednie i bezpośrednie	378
3. Podatki osobowe i rzeczowe	380
4. Podatki przychodowe, obrotowe, dochodowe i majątkowe	380
5. Inne podziały podatków	382
6. Struktura współczesnych systemów podatkowych	384
§ 2. Rozwój polskiego systemu prawa podatkowego	385
I. Kształtowanie się systemu podatkowego w okresie międzywojennym	385
II. Struktura systemu podatkowego w okresie międzywojennym ...	387
III. Zmiany systemu podatkowego w latach 1944–1951	388
IV. Aktualna struktura polskiego systemu podatkowego	389
Rozdział II. Podatki dochodowe	392
§ 1. Historia	393
I. Kształtowanie się konstrukcji podatku dochodowego	393
II. Typy podatku dochodowego	394
III. Podstawowe cechy podatku dochodowego	395
§ 2. Główne kierunki rozwoju polskiego podatku dochodowego	396
I. Okres międzywojenny	396
II. Okres powojenny	397
1. Podatek dochodowy	397
2. Podatek od wynagrodzeń	399
3. Podatek wyrównawczy	400
4. Opodatkowanie dochodów państwowych i spółdzielczych podmiotów gospodarczych	401
5. Kierunki reformy podatku dochodowego	402
§ 3. Ogólna charakterystyka	404
I. Podatek dochodowy od osób fizycznych a podatek dochodowy od osób prawnych	404
II. Miejsce podatku dochodowego we współczesnych systemach podatkowych	406
§ 4. Podmioty podatku dochodowego	408
I. Uwagi ogólne	408
II. Podmioty podatku dochodowego od osób fizycznych	409
III. Podmioty podatku dochodowego od osób prawnych	413
IV. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy	417
§ 5. Przedmiot podatku dochodowego	422
I. Uwagi ogólne	422

II. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób fizycznych	423
1. Uwagi ogólne	423
2. Źródła przychodów	426
3. Zwolnienia przedmiotowe	430
4. Koszty uzyskania przychodu	433
5. Dochody o charakterze szczególnym	438
III. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób prawnych	440
1. Dochód jako przedmiot opodatkowania	440
2. Przychody	455
3. Zwolnienia przedmiotowe	458
4. Koszty uzyskania przychodu	461
§ 6. Podstawa opodatkowania w podatku dochodowym	484
I. Uwagi ogólne	484
II. Powiązania przedmiotu podatku i podstawy opodatkowania w konstrukcjach prawnych podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych	486
III. Odliczenia od podstawy opodatkowania i od podatku w podatku dochodowym od osób fizycznych	488
IV. Odliczenia od podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	491
§ 7. Stawki w podatku dochodowym	492
I. Uwagi ogólne	492
II. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	494
1. Konstrukcja prawna taryfy podatkowej	494
2. Progresywna taryfa podatkowa a procesy inflacyjne	496
3. Ryczałt podatkowy jako element prawa materialnego i postępowania podatkowego	497
4. Konstrukcja prawna ryczałtu	499
5. Szczególne stawki podatkowe	501
III. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	501
§ 8. Obliczanie i pobór podatku dochodowego	503
I. Uwagi ogólne	503
1. Założenia postępowania podatkowego w podatku dochodowym	503
2. Technika postępowania podatkowego	505
II. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób fizycznych	507
III. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób prawnych	510
IV. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	511

V. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	513
§ 9. Specjalny podatek węglowodorowy	515
Rozdział III. Podatki obrotowe	518
§ 1. Historia	519
I. Kształtowanie się konstrukcji podatków obrotowych	519
II. Podstawowe kierunki rozwoju podatków obrotowych	
w Polsce	520
1. Okres międzywojenny	520
2. Okres powojenny	522
§ 2. Ogólna charakterystyka	524
I. Uwagi ogólne	524
II. Rodzaje podatków obrotowych	525
III. Formy ogólnego podatku obrotowego	527
IV. Akcyzy, monopole i inne podatki obrotowe	533
§ 3. Podatek od towarów i usług	539
I. Podstawowe założenia	539
II. Podmioty podatku	542
III. Przedmiot podatku	547
IV. Podstawa opodatkowania	558
V. Stawki podatkowe	562
VI. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	567
VII. Technika obliczania i poboru podatku	574
§ 4. Podatek akcyzowy	584
I. Podstawowe założenia	584
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	590
III. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	595
IV. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	601
§ 5. Podatek od gier	602
§ 6. Podatek od czynności cywilnoprawnych	604
I. Uwagi ogólne	604
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	605
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	609
IV. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	610
Rozdział IV. Podatki przychodowe i majątkowe	613
§ 1. Historia	614
§ 2. Podstawowe kierunki rozwoju polskich podatków przychodowych i majątkowych	615
I. Okres międzywojenny	615
II. Okres powojenny	617
§ 3. Ogólna charakterystyka	621
§ 4. Podatek rolny	625
I. Podstawowe założenia	625

II. Podmioty podatku	626
III. Przedmiot podatku	628
IV. Podstawa opodatkowania	631
V. Stawka podatkowa	634
VI. Ustalanie i pobór należności podatkowych	635
§ 5. Podatek leśny	636
I. Uwagi ogólne	636
II. Podmiot i przedmiot podatku	637
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	638
IV. Ustalanie i pobór należności podatkowych	639
§ 6. Podatek od nieruchomości	640
I. Uwagi ogólne	640
II. Podmiot i przedmiot podatku	641
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	646
IV. Ustalenie i pobór należności podatkowych	649
§ 7. Podatek od środków transportowych	651
§ 8. Opłata targowa	654
§ 9. Opłata od posiadania psów, opłata reklamowa, opłata miejscowa i opłata uzdrowskowa	658
I. Uwagi ogólne	658
II. Opłata reklamowa	659
III. Opłata od posiadania psów	659
IV. Opłata miejscowa i opłata uzdrowskowa	660
§ 10. Podatek od spadków i darowizn	661
I. Uwagi ogólne	661
II. Podmiot i przedmiot podatku	663
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	668
IV. Powstanie obowiązku podatkowego oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	671
§ 11. Podatek od wydobywania kopalin	675
§ 12. Podatek od niektórych instytucji finansowych	677
Indeks rzeczowy	681